

Структурно-морфологічні особливості абсолютних конструкцій в сучасній англійській мові

Абсолютна конструкція (АК) є граматичною структурою особливого класу та займає окрему нішу в системі конструкцій англійської мови. Вказана конструкція неодноразово ставала об'єктом лінгвістичних розвідок, результатами яких є низка робіт, присвячених аналізу окремих аспектів абсолютної конструкції у синтагматичному і парадигматичному планах на матеріалі давніх і сучасних мов (Ісакова (2003), Серкіна (2000), Степанян (1997), Попович (1990), Aalto (1979), Stump (1985), Holland (1986), König, Auwera (1990), Gunnarson (2009), Dewey, Syed (2009), Bruno (2011), Timofeeva (2011) та ін.). Такий далеко неповний перелік досліджень свідчить про достатньо повне висвітлення в науковій літературі структурно-морфологічних, комунікативно-прагматичних і багатьох функціонально-семантичних характеристик англійської абсолютної конструкції у діяхронії та синхронії. Попри чисельність здійснених досліджень ця проблематика не втрачає своєї **актуальності** і продовжує привертати увагу вчених-мовознавців, а лінгвістична багатогранність абсолютної конструкції ставить перед дослідниками низку питань, які потребують подальшого вивчення. Серед невирішених проблем слід вказати відсутність у сучасній лінгвістиці загальноприйнятого визначення цієї конструкції та інвентарю її структурно-морфологічних варіантів.

Дана стаття має **меті** проаналізувати структурно-морфологічну варіативність абсолютної конструкції у сучасній англійській мові із залученням даних Британського національного корпусу (BNC-BYU) [5] та Корпусу американського варіанту сучасної англійської мови [6].

1. Дистинктивні ознаки абсолютної конструкції (АК).
Абсолютна конструкція англійської мови є особливим типом

вторинної предикація. Вказана конструкція має бінарну структуру, що складається з іменної групи в якості суб'єкта і предикативної групи з неособовою формою дієслова чи недієслівною частиною мови, та виконує обставинну функцію відносно головного речення (див. Рис.1). Однією з найважливіших рис АК є наявність у ній власного суб'єкта, що відрізняється від суб'єкта матричного речення. Конструкція не пов'язана з рештою речення синтаксично, проте семантично не ізольована від нього, наприклад:

*Then suddenly he turned towards her, **eyes blazing**, lifted it, and she felt its point pierce the skin of her forehead, and the sudden spurt of blood gushing into her eyes* (BNC, C8T).

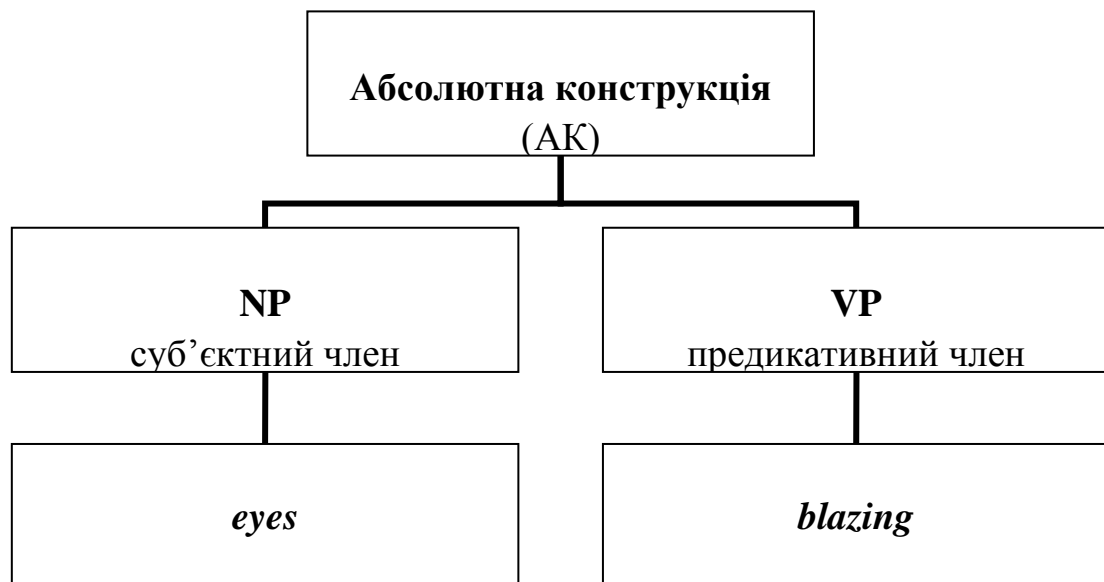

Рис. 1. Структура абсолютної конструкції

Своєю двочленною структурою АК подібна до речення, проте АК не може вважатися реченням, оскільки, вона позбавлена типової підмето-присудкової структури, а наявна дієслівна форма не є дієсловом в особовій формі, крім того обидва члени конструкції не узгоджуються в особі та числі. Оскільки предикативний член АК виражений неособовою формою дієслова або ж взагалі недієслівною частиною мови, то конструкція також є немаркованою в плані часу та способу. Тим не менш, у випадках, коли її предикативний член виражений дієприкметником, дієприслівником чи інфінітивом, вона може бути маркована в плані аспекту та стану, наприклад:

*He is expected to play again in January, **specialists having approved** his return to training, but is unwilling to turn out too soon, as he did against Steaua after surgery, for fear of jeopardising his chances of playing in the World Cup (BNC, A8N);*

*The research uses data from the National Child Development Study, a long term follow-up study of all children born in GB in one week in 1958, **contact having been kept** with 12,500 young people up to age 23 (BNC, HJ0).*

Слід зауважити, що АК не може вживатися у тривалій формі:

John decided to see a doctor, **his health being deteriorating.*

Таким чином, АК не може використовуватися самостійно і функціонує лише як частина речення. Оскільки компоненти АК не можуть бути названі підметом і присудком, то ми услід за Л.С.Бархударовим будемо називати перший компонент АК суб'єктним членом, а другий – предикативним членом [1: 130].

Інтонаційно, АК відділена від матричного речення паузою, яка на письмі зазвичай позначається комами або тире:

*Until, shortly after midnight on a street in Greenwich Village, **with cameras rolling and crowds watching**, she could delay no longer (COCA, People 2004);*

*Ultimately, the union and the superintendent in Central Falls came to an agreement in May that avoided mass firings – **with teachers agreeing** to longer school days, a new evaluation system, after-school tutoring, and other changes they had resisted (COCA, CSMonitor 2010).*

2. Структурна класифікація абсолютних конструкцій.
Абсолютна конструкція в сучасній англійській мові характеризується певною структурно-морфологічною варіативністю. Як вже було сказано, АК має бінарну структуру, перший член якої завжди є іменною групою, а другий – неособовою дієслівною формою або недієслівною частиною мови. Звідси з огляду на ядро її предикативного компонента виокремлюються два основні типи абсолютних конструкцій – **дієслівні** (*verbal*) та **недієслівні** (*non-verbal/verbless*) [2: 10].

Дієслівними є такі АК, в структурі яких наявна неособова форма дієслова – дієприкметник, дієприслівник чи інфінітив. Хоча деякі автори, наприклад [3: 1120], не включають до складу АК одиниці з інфінітивом. У недієслівних АК предикативним членом може виступати іменна група (NP), прийменникова група (PP), прикметникова група (AP) чи прислівникова група (AdvP). Отже, структурні типи (моделі) АК можуть бути представлені таким чином (див. Рис. 2):

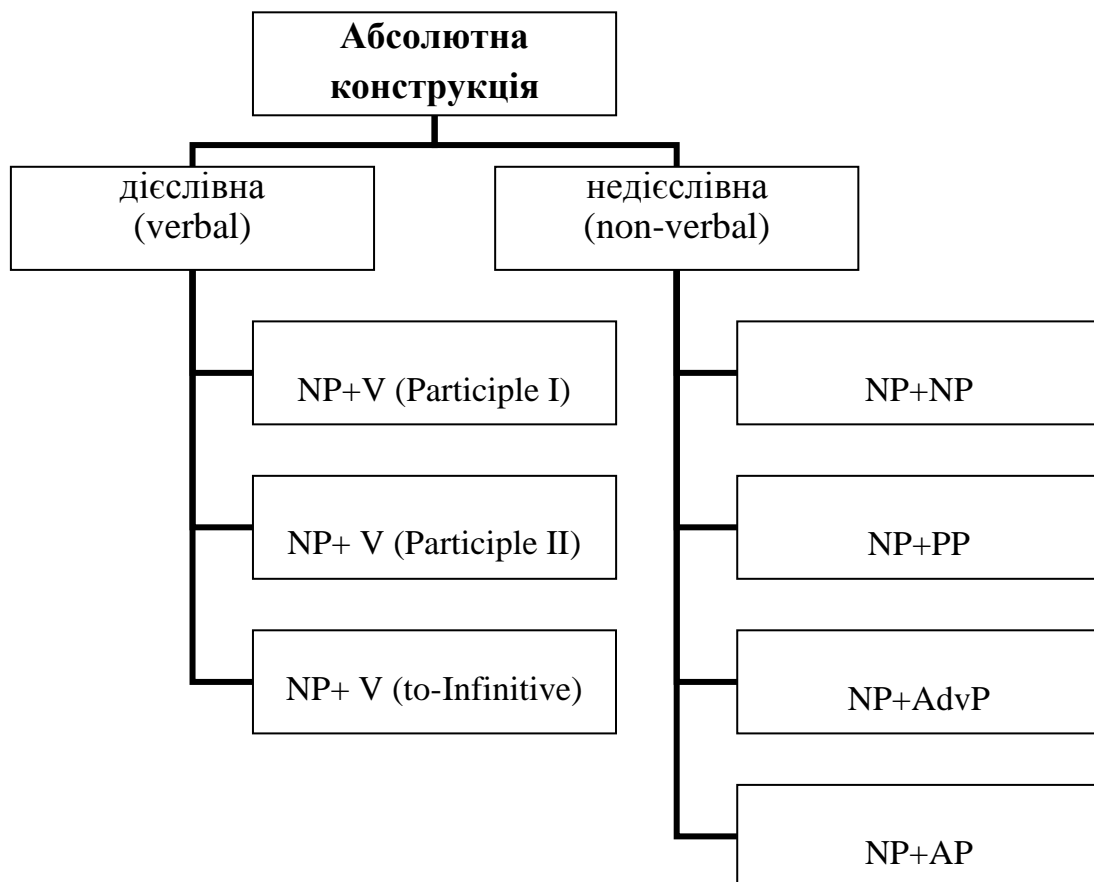

Рис. 2. Структурно-морфологічні типи абсолютних конструкцій

Розглянемо детальніше АК, в яких предикативний член виражений дієслівною формою, наприклад:

1) дієприкметником (в будь-якій своїй формі) – NP+ Participle I:

Weather permitting, there are frequent painting and sketching expeditions available to all members (BNC, C89 8);

*Vaughan was well educated and middle class, **his father having been** an engineer, his mother a talented musician* (BNC, F9U 2).

Варіантом цієї конструкції є конструкція з дієприкметником у ролі зв'язки + предикатив:

*The notion of contacting other family members hadn't even occurred to him, **a mother having seemed** enough to assimilate* (COCA, NewEnglandRev 2006);

2) дієприслівником – NP+ Participle II:

*It was a mixture of amusement and exasperation with her friend, **with worry added*** (BNC, HTS 1);

3) інфінітивом – NP + to-infinitive:

*Given Bush's record to date, all that can be expected of him in a second term, **with no re-election to contemplate**, is a continuation (if not an acceleration) of his far-right agenda* (COCA, Denver 2004).

Бездієслівні абсолютні конструкції представлені випадками, коли предикативний член виражений недієслівною формою, наприклад:

1) іменником – NP+NP:

*What do you want?' he began, **his voice a whisper**, then fell silent, as Chen increased the pressure of the gun against the side of his head* (BNC, G04 1);

2) іменником з прийменником (прийменниковим зворотом) – NP+PP:

*Nathan was standing defiantly, **hands in pockets**, near the window* (BNC, AD9 2);

3) прислівником – NP+AdvP:

***With the Cold War over**, and the Communist Party divided, we can no longer give excuses for the shortcomings of the system, the lack of accountability* (BNC, AHN 2);

4) прикметником – NP+AP:

*The Marines backed away fearfully, **eyes wide*** (BNC, FRS 6);

5) as сполученням – NP+as phrase:

*It is possible to indulge a passion for military history, bridge, or photography in beautiful surroundings thousands of miles from home, **with resident experts as guides and teachers*** (BNC, ASJ 1);

6) порівнянням з like – NP+like phrase:

*Alarm clocks were unobtainable, so I had brought one from home, antiquated and enormous, **with a bell like a fire-alarm**, and I used to lie tense and rigid waiting for it to ring* (BNC, AMC 1).

Спостерігається також і варіативність у вираженні суб'єктного члена, що може бути представлений, наприклад,

1) іменником:

*All **things being equal** we could probably turn one of these things around, which is basically preparing all the literature, briefing the systems people and getting it all printed up and everything in about six weeks* (BNC, JJ7 1);

2) субстантивним сполученням:

*To the executions for heresy, Sussex made a gory contribution, **twenty-seven men and women being burnt** between 1555 and 1558* (BNC, CB6 1);

3) особовим займенником в номінативному відмінку (в розмовному мовленні – також в об'єктному):

*She was surprised he lived so poorly, **him being a successful man*** (BNC, FNU 4);

4) (рідко) займенником *it* або *this*:

***This being so**, possession of such weapons must also be called in question* (BNC, CHC 4).

3. Семантичні функції абсолютних конструкцій. Відсутність стандартних сполучників (*when, where, etc.*), що експліцитно позначають адвербіальні відношення підсилює *семантичну неоднозначність* (*semantic indeterminacy*) АК. Тому обставинна семантика даної конструкції у реченні потребує обговорення у кожному конкретному випадку [2: 1; 5: 20]. Огляд деяких граматичних розвідок свідчить, що лінгвісти не одностайні у визначенні функцій, що виконують АК у реченні (див. Табл. 1):

Таблиця 1

Семантичні функції АК

	Часу	Причини	Супутніх обставин	Умови	Уступки	Способу дії	Описових обставин	Контрасту	Результату
Дж. Керм	+		+	+	+	+			
О. Джесперсен	+			+			+		
М. Блох	+		+						
Б. Кортман				+	+	+		+	
Б. Ільїш			+	+					

Таку розбіжність у поглядах лінгвістів на семантичні особливості АК влучно пояснює Б. Кортман, який стверджує, що існує велика різниця «між тим, що АК може позначати в теорії, та тим, що вона насправді означає, коли її розглядати на тлі значного обсягу даних» [2: 157].

4. Положення АК у реченні. Положення АК відносно матричного речення не є суворо фіксованим. АК може займати початкову, фінальну або медіальну позицію. Зазначені позиції представимо:

Without government prodding, ARCO unveiled a reformulated gasoline – its second – that promises to cut auto pollution (COCA, USAToday 1990);

It was almost five, and with winter approaching, it would soon be dark (COCA, Bk:HauntingJosie 2008);

Now in its second year, the poultry program is CARE's most successful, with 1,500 widows participating (COCA, CSMonitor 2004).

Слід зауважити, що АК можуть підпорядковуватися як головному, так і підрядному реченню, як у наведеному прикладі:

As we strode along, I doing my best to keep pace with him, and him reading aloud from some political economist or other, he would drag out a handful of nuts and munch them (Jespersen 1954:49).

4. Наявність/відсутність аугментації. АК може приєднуватися до матричного речення за допомогою спеціальних сполучних слів (у

більшості випадків прийменниками *with* та *without*) або безсполучниково. Такі конструкції відповідно є **аугментованими** (*augmented*) та **неаугментованими** *unaugmented*, наприклад:

*The weather forecast is hardly optimistic, **with wind liable to play a strong role**, and when England captain Peter McEvoy presents the prizes tomorrow a sub-par score would be useful* (BNC, AKM 1);

*I yearn for a night beneath a sound roof, **without insects crawling in my hair and vermin nibbling my toes*** (BNC, GW2 1);

With Andersen already failing , and the firm having given up on its effort to emerge from the scandal as a model for reforming the accounting profession, the most important result of the verdict was that it closed the books on the firm's hopes of surviving even in a reduced state (COCA, NYTimes 2002).

Інколи абсолютна конструкція може вводитися прийменниками ***what with***. Абсолютна конструкція з *what with* переважним чином вживається в розмовному мовленні [9, с. 103], наприклад:

*'Personally I would advise you to give them your blessing, **what with the baby and all**. A new little Ryan... a Ryan that your daughter is carrying inside her'* (BNC, CR6 1).

У рідких випадках АК може вводитися сполучником ***and***, наприклад:

*As Jago Antia watched, the boy turned slowly, and in the weak light he saw that the boy was wearing a uniform of olive green, and he asked, "Where shall I go? " Jago Antia began to speak, but then his voice caught, because he was remembering his next and seventh birthday, the first party without Soli, and his parents holding him between them, soothing him, saying you must want something, **and he looking up at their faces, at the lines in his father's face, the exhaustion in his mother's eyes*** (COCA, ParisRev 1994).

Відносно новим явищем у сучасній англійській мові є вживання у зазначеній конструкції прийменника ***despite***, наприклад:

*Its recommendation for a global oil strategy has so far received no recognition, **despite oil being the lifeblood of industrial (modern) society*** (BNC, B1W 1).

Отож, здійснивши огляд структурно-морфологічних та функціональних характеристик абсолютної конструкції в сучасній англійській мові, вважаємо, що абсолютна конструкція характеризується такими структурно-формальними ознаками: 1) бінарною структурою; 2) визначеним способом вираження компонентів (перший із них номінативний, а у якості другого виступає обмежений клас слів – неособові форми дієслова чи слова, що використовуються в позиції недієслівного компонента іменного складеного присудка); 3) фіксованим порядком компонентів (перший компонент завжди передує другому); 4) предикативним типом зв'язку між компонентами (перший – суб'єктний член, другий – предикативний член); 5) рівноправністю і взаємозалежністю компонентів; 6) відносною самостійністю у структурі речення; 7) відособленням конструкції від основного складу. Звичайно, зазначені ознаки потребують подальшого уточнення і перевірки, що в перспективі буде здійснено у наших майбутніх розвідках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бархударов Л.С. Структура простого предложения современного английского языка/ Л.С. Бархударов – Москва, «Высшая школа», 1966 – 200 с.

2. Kortmann B. Free Adjuncts and Absolutes in English. Problems of Control and Interpretation/ B. Kortmann – London: Routledge, 1991. – 253 p.

3. Quirk, R. A Comprehensive Grammar of the English Language / R.Quirk, S. Greembaum., G. Leech, and J. Svartvik – London, New York: Longman, 1985. – 1773 p.

4. Stump G.T. The semantic variability of absolute constructions / G.T. Stump– Dordrecht: D. Reidel Publishing Co., 1985. – 403 p.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

5. British National Corpus (BNC-BYU) – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://corpus.byu.edu/bnc/>

6. Corpus of Contemporary American English – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://corpus2.byu.edu/coca/>